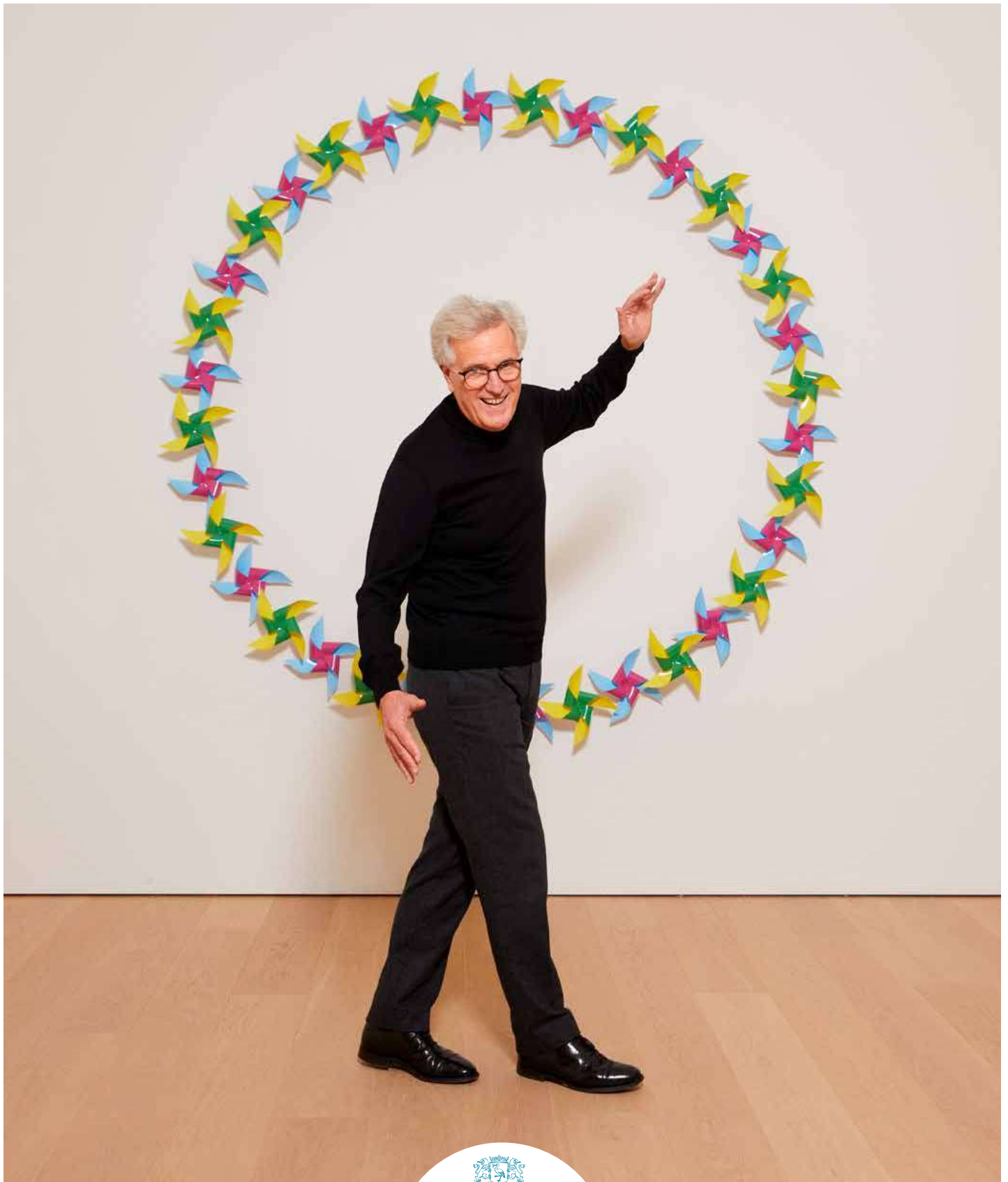

UIT de kunst

donderdag 26 november 2020 WEEK 48

DHC
Den Haag Centraal

Voor de collectietentoonstelling 'Listen to Your Eyes' vroeg museum Voorlinden aan oprichter en verzamelaar Joop van Caldenborgh om een selectie te maken uit de moderne en hedendaagse kunstcollectie die hij in zes decennia opbouwde. Het resultaat is een visuele ontdekkingsreis door de gedachtewereld van de verzamelaar. Hier staat Van Caldenborgh voor het werk 'Pinwheel #2' van Nils Völker. | Foto: Lidian van Megen / zie pagina 3

De man achter Voorlinden zegt: ‘Luister naar je ogen’

Joop van Caldenborgh is tachtig geworden. Zijn museum bouwde daar een feestje omheen. Met zijn eigen keuze uit de collectie.

RECENSIE

Door Hendrik van Leeuwen

Museum Voorlinden heeft al twee prestigieuze exposities opgeschort, want in coronatijd haal je geen buitenlandse kunstenaars met zware transportkosten naar Nederland. Maar hoe vul je de gaten op voor een uitgedund publiek? De ‘dames van Voorlinden’, zoals stichter en financier van het museum Joop van Caldenborgh ze liefkozend betitelt, bedachten een lijst. Hij moest zelf maar eens een show met favorieten samenstellen. Slim natuurlijk! Het kost bijna niks en kunstminnend Nederland is per definitie nieuwsgierig naar deze smaakmakende mecenas. Dus hoe veelzeggend zijn de zesendertig kunstwerken die hij presenteert?

Zes Griekse zuilen domineren de eerste zaal. Ze dalen neer vanuit het glazen dak als een deus ex machina – een bovennatuurlijke ontknoping van een mythisch verhaal – waardoor de modernistische leegte van museum Voorlinden plotseling een klassiek aura krijgt. Door de parallelle groeven wordt de hoogte extreem benadrukt. Griekse zuilen zijn geweldige bemiddelaars tussen hemel en aarde, zij verheffen elk gebouw tot een tempel van goddelijke wijsheid. Maar toegevoegd als interieurdecoratie in een smetteloze ‘white cube’ wordt dat gezag firtjes doorgeprikt. De zes zuilen staan lukraak opgesteld als het restant van een versteend bos. Ze staan ook niet stevig op de grond, maar eindigen in los gefruitsel. Van dichtbij zie je dat ze bedrieglijk echt zijn nagemaakt op papier dat onderaan door de shredder is gehaald. Van die bovennatuurlijke oorsprong klopt natuurlijk ook geen hout. Kijk maar naar boven: elke zuil bestaat uit een rol papier die naar believen kan worden ververst en aan de hoogte aangepast. Kun je de klassieken nog erger bagatelliseren? En toch roept de Zweedse kunstenaar Christian Andersson een heel spectrum aan vragen op. Hoe houdbaar zijn clichés? Is de kunst vervreemd van haar klassieke wortels? Heeft het zin om daarover te piekeren?

Nachtje slapen

Volgens Joop van Caldenborgh (1940) kom je er niet een-twee-drie achter. Hij omschrijft zijn methode als de tijd nemen om een kunstwerk goed in zich op te nemen en er dan een nachtje over te

Kun je de klassieken nog erger bagatelliseren?

slapen. Als het object bij het wakker worden weer helder voor de geest komt, is het een aanschaf waard. De titel van de tentoonstelling – ‘Listen to Your Eyes’ – wil die methode overdragen aan de bezoeker. De tekst van Maurizio Nannuci, uitgevoerd in blauw-wit neonlicht, hangt als startpunt aan de muur.

Luister naar je ogen. Zo’n koele vermaning klinkt aardig. Het suggereert dat er niet veel (voet)kennis nodig is om plezier te beleven aan kunst. Kijk gewoon en geef ruimte aan hetgeen er opborrelt. Jammer is wel dat tekst een visueel zwaktebod is: in feite word je aan het lezen gezet. Vier woordjes in neon ontkomen ook nauwelijks aan de sfeer van een reclameslogan. Worden we gemotiveerd of gemanipuleerd? Voorlinden is

Joop van Caldenborgh bij de opbouw van ‘Listen to your eyes’ in museum Voorlinden. | Foto: Lidian van Megen

‘Column Shred’ van Christian Andersson in museum Voorlinden. | Foto: Antoine van Kaam

voor kunstliefhebbers een weldadige oase maar ook een museale bubbel. Het ontbreekt heus niet aan kwaliteit op deze groepstentoonstelling vol vrolijke grappen en gewiekste beelddraadsels, maar als het ene na het andere beeld zijn hoogst persoonlijke zegje wil doen, dreigt het gevaar van entertainment. Struisvogeleieren en vrouwelijk naakt, houtskool en okselhaar, plaats de vondsten van Jonquil, Paul Kooiker, Ivens Machado en Robin de Puy in één zaaltje bij elkaar en je belandt in een surrealistische happening.

Het surrealisme is een blijvende onderstroom geworden in de kunst, ook na honderd jaar duikt het verschijnsel telkens weer op. Jonquil, een opkomende Haagse kunstenaar, manifesteert zich als een waardige opvolger van Man Ray. Beiden verstaan de kunst om gevonden objecten zo te combineren dat er iets gekks met de schijn van betekenis ontstaat. Zoals Man Ray de zool van een ouderwets strijkijzer met spijkers beplakte, zo vleit Jonquil 105 struisvogeleieren in het zijeren frame van een retrobed. Dat hij het object een

Franse titel mee gaf – ‘une centaine de rêves et cinq cauchemars’ – is een mooie knipoog naar het epicentrum van destijds – Parijs – en Joop van Caldenborgh speelt het spelletje graag mee. Hij zegt precies te weten wat de ‘vijf nachtmerries’ zijn tussen de ‘honderd dromen’ en wijst een willekeurig rijtje aan. Peinzend staart hij naar het leger van identieke struisvogeleieren en oppert een nieuwe mogelijkheid. “Of anders deze...”

Onbekende namen

Van Caldenborgh, die met de genen van een verzamelaar geboren werd, is een grote speler in de kunstwereld geworden. Het fortuin dat hij eigenhandig heeft geschapen met zijn chemiebedrijf zet hij om in hedendaagse kunst waar iedereen

Kijk gewoon en geef ruimte aan hetgeen er opborrelt

van kan genieten in museum Voorlinden. Hij weet donders goed wat er speelt in vooraanstaande galleries, maar hij is niet vies van onbekende namen. Suzanne Swarts, met wie hij al lang samenwerkt, is vooruitgeschoven als directeur. Zelf kan hij nu in de luwte opereren. Beiden hebben een budget om kunst aan te kopen en vliegen de wereld rond om kunstenaars te ontmoeten. Want dat is wat Van Caldenborgh het liefste doet: op het atelier praten met iemand die heel anders tegen de wereld aankijkt. “Hedendaagse kunst is uitermate divers. Dat houdt je fris.”

‘Listen to Your Eyes’ is een verslag van al die gesprekken. De bezoeker vangt er flarden van op, maar wordt geacht zelf ook een gesprek aan te knopen met de kunst. Waarom ligt een opgezette zwerfkat aanbaar te wezen naast een prachtig Colombiaans weefsel dat misschien al voor onze jaartelling is gemaakt maar dat in Wassenaar direct contact zoekt met geometrische abstractie? En wat doet de geheel uit papier nagemaakte werkplaats van een vioolbouwer erbij? Vragen, vragen, vragen. Misschien is dat wel typerend voor ons tijdsgewricht: er komt van alle kanten zoveel op ons af, dat we de draad gauw kwijtrafen. De kunst kan er geen eensluitend antwoord op geven, maar wel prikkelende vragen stellen.

‘Listen to Your Eyes’, t/m november 2021, museum Voorlinden. Meer informatie: www.museumvoorlinden.nl